

4. Також передбачено певні особливості стосовно порядку надання платникам ПДФО податкової знижки на відсотки за іпотечним кредитом та більш конкретно визначено, в яких саме навчальних закладах плата за навчання може бути включена до податкової знижки [4].

В Україні значна частина населення отримує доходи, нижчі за середньомісячну заробітну плату по Україні, більш того – за прожитковий мінімум. Водночас, однакова відсоткова ставка по-різному впливає на рівень життя окремого платника податку. За однакової ставки при незначних доходах зменшуються витрати на вкрай необхідні матеріальні блага, а при значно більших доходах – лише заощадження.

Оподаткування доходів фізичних осіб у більшості економічно розвинених країн здійснюється диференційовано: на більший дохід застосовується більша податкова ставка. Така податкова політика стримує різке розшарування суспільства на бідних і багатих і тим самим сприяє соціальній рівності. Податковий кодекс України дещо підвищив податковий тиск на доходи заможних громадян (ставка податку 17 % суми перевищення десятикратного розміру мінімальної заробітної плати, оподаткування депозитів, податок на нерухомість, тощо – хоча останні – в майбутньому), проте не зменшив фіскальний тиск на доходи незаможних.

Наприклад, найбільш бідне населення країн ЄС або взагалі не сплачує персональний податок, або сплачує невелику його частку, що є прикладом ефективного застосування принципу соціальної справедливості податкових систем. У розвинених країнах світу система прибуткового оподаткування будується таким чином, що неоподатковуваний дохід залежить від кількості дітей, сімейного стану платника та способу оподаткування за єдиною чи роздільною системою. Застосування аналогічної норми в Україні дало б змогу знизити податковий тиск на доходи малозабезпечених осіб [5].

Отже, чинний порядок оподаткування доходів фізичних осіб та запровадження помірно-прогресивної шкали, сприяють підвищенню збирання податку, зменшенню стимулів до трансформації високих доходів у натуральні форми та до інших способів ухилення від оподаткування.

Основним напрямом подальшого вдосконалення законодавчої бази у цій сфері має стати зменшення податкового навантаження на соціально незахищені верстви населення та зростання відповідальності платників податку за ухилення від оподаткування.

Наук. керівн. Волошан І. Г.

Література: 1. Суторміна В. М. Держава – податки – бізнес: (із світового досвіду фіскального регулювання ринкової економіки) / В. М. Суторміна, В. М. Федосов, В. Л. Андрущенко. – К.: Либідь, 1992. – 328 с. 2. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minrd.gov.ua/nk/>. 3. Кучерявенко Н. П. Налоговое право: учебник / Н. П. Кучерявенко. – Х.: Легас, 2001. – 584 с. 4. Поліщук В. Л. Методичні засади оподаткування доходів фізичних осіб в контексті впровадження податкового кодексу України [Електронний ресурс] / В. Л. Поліщук. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum%20/Prvse/2012_1/2_10.pdf. 5. Помулева В. М. Соціальні аспекти податку на доходи фізичних осіб: світовий та вітчизняний досвід / В. М. Помулева // Сталий розвиток економіки. – 2013. – № 1 (18). – С. 354–356.

Валєжна М. С.

УДК 336.221.4:336.71

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ОПОДАТКУВАННЯ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

Анотація. Розглянуто особливості податкової системи України, значущість її впливу на вітчизняну економіку, види податків, які сплачують комерційні банки, а також фактори, що впливають на фінансову діяльність банку, і функції, що виконує податкова система.

Аннотация. Рассмотрены особенности налоговой системы Украины, значимость ее влияния на отечественную экономику, виды налогов, которые платят коммерческие банки, а также факторы, влияющие на финансовую деятельность банка, и функции, которые выполняет налоговая система.

Annotation. The article examined the features of the tax system of Ukraine, the significance of its impact on the domestic economy, taxes paid by commercial banks, and the factors that affect the financial performance of the bank and the function that the tax system performs.

Ключові слова: банк, податок, система, економіка, фіскальна, регулююча, збори, ставка.

© Валєжна М. С., 2014

Банківська діяльність у державі може стати рушійною силою для розвитку підприємницької діяльності. Адже банківські установи здатні надавати кредити та проводити інвестування як у підприємницьку діяльність, так і в інші види діяльності, що є досить важливим. А за допомогою податків можна суттєво впливати на діяльність комерційних банків. Податки вважаються тим найважливішим способом мобілізації фінансових ресурсів, що необхідні для вирішення основних завдань і функцій держави. Саме поняття податкової системи визначається як термін, що означає сукупність податків, зборів, інших обов'язкових платежів та внесків до бюджету і державних цільових фондів, які діють у встановленому законом порядку [1].

Над питанням дослідження оподаткування банківської системи працювали Бобкова І. Н., Валука В. В., О. Василик, В. Геєць, Гусева О. В., Дзюба А. В., Євченко Н. Г., Кузнецова Л. В., Молодико К. Ю., В. Опарін, Петрова А. Ю., Соколовська А. М., Юрій С. І. та ін. [2 – 6].

Згідно з Податковим кодексом України, банки, як суб'єкти податкових відносин, є платниками більшості податків, які на загальних підставах здійснюються до бюджетів усіх рівнів. У той час, коли банки є посередниками між державою і платниками податків, вони здійснюють перекази податкових платежів, бо від їх своєчасності надходжень залежить повнота обсягів державної казни. Крім того, на банки покладено функцію податкового і валютного контролю, яка полягає в наданні інформації щодо відкриття рахунків клієнтам та щодо їх фінансово-господарських операцій, своєчасності перерахування податків, виконання доручень щодо призупинення операцій на рахунках клієнтів тощо. Найважливіша роль банків у податковій системі, полягає в тому, що вони є основними серед інвесторів реального сектору економіки, чим забезпечують збільшення кількості платників податків та створення додаткових матеріальних благ, підвищуючи таким чином дохідність бюджетної системи.

Податкова система займає одне з центральних місць в економіці кожної країни та впливає на економічні інтереси всіх без винятку суб'єктів ринку. У податковій системі банки виконують подвійну роль. Функції податку проявляються через значення податків та особливості системи оподаткування банків. Основними функціями податку банку є фіскальна та регулююча. Оцінюючи вплив на діяльність банків, можна сказати, що найважливіше значення має регулююча функція податків, бо саме за її допомогою держава здатна збалансувати свої інтереси з інтересами платників. За допомогою цієї функції передбачається формування та вдосконалення системи оподаткування, заміна та вдосконалення наявних податків, методики та їх розрахунки, а також порядок їх сплати, спостерігається підвищення ефективності застосування податків, яка залежить від їх прогресивності та можливості отримання пільг. Саме за допомогою податкових пільг банк має можливість збільшити величину прибутку, що залишається в розпорядженні банку після сплати податків, а також визначення та регулювання податкових ставок.

Фіскальна функція спрямована на формування фінансових ресурсів держави. Вони призначені для покриття витрат на оборону країни, покращення екологічної ситуації, соціальний захист населення, охорону здоров'я та ін.

З точки зору впливу прямого фактора, система оподаткування банків впливає на такі показники їх діяльності, як собівартість продуктів і послуг, витрати та фінансові результати, що у свою чергу, впливає на ліквідність банку та на розмір власних коштів, адже податки, як і будь-які витрати, призводять до зменшення прибутку, а значить і капіталу банку. В Україні, банківські податкові платежі відіграють зовсім незначну роль, оскільки ці платежі становлять лише близько 2 – 3 %.

На стабільне функціонування банківської системи значний вплив має порядок оподаткування підприємств і населення. Оскільки податкова політика здатна значно впливати на розвиток економіки в цілому через оподаткування, тому вона також впливає на грошово-кредитний ринок і формує умови, в яких проводиться грошово-кредитна політика. Разом з тим, кількість грошей в обігу визначає можливості суб'єктів господарювання щодо розрахунків та сплати податків і обов'язкових платежів до бюджетної системи в грошовій формі [7].

В Україні, незалежно від форми власності, величини капіталу та спеціалізації, всі комерційні банки виконують операції із залученням тимчасово вільних грошових коштів у депозити; операції, пов'язані із розрахунково-касовим обслуговуванням клієнтів та операції з кредитного обслуговування клієнтів. Звичайно, коло послуг, які надають банки, значно ширше, але саме ці операції є обов'язковими і належать до суто банківських операцій.

Особливе місце в податковому регулюванні банківської діяльності належить податку на прибуток підприємств. Оскільки він має найбільшу питому вагу у величині податкових платежів, що здійснюють банки, і є другим за значущістю податком, який формує бюджет.

Згідно зі статтею 133 розділу III Податкового кодексу України, платниками податку є юридичні особи, які проводять господарську діяльність як на території України, так і за її межами. Оскільки основною метою діяльності банків є отримання прибутку, тому нарівні з іншими підприємствами, організаціями й установами України, і банки є платниками податку на прибуток.

Ставка податку на прибуток банків не відрізняється від ставки податку на прибуток підприємств. З 1 січня 2012 року ставка податку на прибуток банків становила 21 %. З 2014 року ставку цього податку буде знижено до 17 %.

Об'єктом оподаткування є прибуток із джерелом походження з України і за її межами, який визначається шляхом зменшення суми доходів звітного періоду на собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг і суми інших витрат звітного податкового періоду. Розрахунок об'єкта оподаткування банківських установ має свою специфіку, що зумовлено особливостями діяльності банків. Крім того, на практиці податок на прибуток фактично стягується не з реального фінансового результату банку, а з певного умовного показника, який розраховується за методикою, визначеною Податковим кодексом України [8].

Отже, беручи до уваги значну роль, яку відіграє податкова система банків, треба пам'ятати, що банківська система не досконала, та, враховуючи постійні зміни у світовій економіці, від якої залежить і економіка України, треба постійно підлаштовуватися до цих змін, вдосконалювати її, вирі-

шувати проблеми, що постають, та не орієнтуватися на зарубіжні країни. Хоча автор розглядає приклади податкових систем банків інших країн, проте Україна має свої особливості, що мають формувати сучасну податкову систему нашої країни.

Наук. керівн. Волошан І. Г.

Література: 1. Податкова система // Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/Податкова_система. 2. Василик О. Д. Податкова система України : навч. посібн. / О. Д. Василик. – К. : ВАТ "Поліграфкнига", 2004. – 93 с. 3. Кризові явища у світовій економіці та антикризова політика України / В. М. Гець, О. І. Барановський, Ю. В. Василенко та ін. ; НАН України. Ін-т екон. прогнозування. – К., 2002. – 76 с. 4. Податкова система України / В. М. Федосов, В. М. Опарін, Г. О. П'ятченко та ін. ; за ред. В. М. Федосова. – К. : Либідь, 2000. – 464 с. 5. Соколовська А. М. Податкова система України: теорія та практика становлення / А. М. Соколовська. – К. : НДФІ, 2001. – 372 с. 6. Фінанси : підручник / С. І. Юрій, В. М. Федосов, Л. М. Алексєнко та ін. – К. : Знання, 2008. – 611 с. 7. Орлова В. О. Податкове навантаження комерційних банків як фактор розвитку економіки на сучасному етапі [Електронний ресурс] / В. О. Орлова, Г. О. Шунькіна // Тематичний збірник наукових праць. – 2010. – Вип. 30. – Т. 1. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Tiriu/2010_30_1/Orlova.pdf. 8. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.

Гамзаєва Е. М.

УДК 657.471

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ І ВИТРАТ У ПОДАТКОВОМУ І БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Анотація. Проаналізовано питання узгодженості бухгалтерського та податкового обліку доходів та витрат підприємств, обґрунтовано необхідність об'єднання принципів та методів таких розрахунків, запропоновано шляхи усунення низки протиріч у трактуванні поняття прибутку та його складових.

Аннотация. Проанализированы вопросы согласованности бухгалтерского и налогового учета доходов и расходов предприятий, обоснована необходимость объединения принципов и методов таких расчетов, предложены пути устранения ряда противоречий в трактовке понятия прибыли и ее составляющих.

Annotation. The paper examines the issue of consistency of accounting and taxation of company revenues and costs. The necessity of combining the principles and methods of calculation was justified. Ways to address a number of contradictions in the interpretation of the concept of profit and its components were suggested.

Ключові слова: бухгалтерський облік, податковий облік, доходи, прибуток, витрати, зобов'язання.

Прибуток належить до категорії визначальних показників діяльності суб'єктів господарювання. В Україні розраховують цей показник згідно з положеннями, що визначають порядок ведення бухгалтерського обліку та відповідно до податкового законодавства. Питання узгодженості цих розрахунків займає провідне місце в розвитку економічної науки України і його вирішення призначене усунути низку протиріч у трактуванні поняття прибутку та його складових різними ланками законодавчих та контролюючих органів.

Питання несумісності бухгалтерського та податкового обліку досліджували українські економісти: Білуха М. Т., Бутинець Ф. Ф., Гавриленко В. А., Лучко М. Р. та ін. [1 – 4]. Наукові здобутки зазначених вчених є вагомим внеском у теорію, методологію та організацію бухгалтерського обліку. Однак питання узгодженості бухгалтерського та податкового обліку залишається відкритим і сьогодні.

Метою статті є узагальнення досвіду відносно доходів і витрат підприємств у податковому і бухгалтерському обліку та пропозиції щодо узгодженості розрахунку прибутку в бухгалтерському і податковому обліку.

Основним показником діяльності підприємства є його фінансовий результат, який може бути як позитивним, так і негативним. Прибуток виникає тоді, коли отримані доходи перевищують понесені витрати, і навпаки, коли витрати перевищують доходи, на підприємстві виникає збиток.

Облік доходів і витрат ведеться як в бухгалтерському, так і в податковому обліку. Ці два види обліку істотно відрізняються один від одного як метою, так і принципами. Так, бухгалтерський